

Det välmenande men feltänkta krisstödet

LLB är en branschorganisation för upplevelseteknik. Våra medlemsföretag är exempelvis uthyrare och leverantörer av teknik inom ljud, ljus och bild för evenemang, teatrar och dylikt. Många medlemsföretag arbetar mot kulturbranschen. Vi är runt 70 medlemsföretag från hela Sverige.

Kulturbranschen, som i många avseenden bygger på att människor samlas för gemensamma upplevelser, har drabbats hårt av pandemin. Inga sådana verksamheter har kunnat bedrivas sedan mars 2020, vilket förstås skapat stora ekonomiska svårigheter. Kulturbranschen är till sin natur komplex, i bemärkelsen att exempelvis ett evenemang genomförs i samarbete mellan flera olika aktörer, såsom arenaägare, bokningsbolag, säkerhetsföretag, teknikleverantörer med flera.

För att stödja kulturområdet lämnades under våren 2020 stöd till kulturbranschen från Kulturrådet. Stödet täckte dock inte täckte alla behov, givet den spridda skara företag som verkar inom området. Därför inrättades under hösten 2020 ett krisstöd för särskilda behov inom kulturlivet. Ett av syftena var att stödja även underleverantörer till kulturen, såsom ljud- och ljus tekniker och andra yrkesgrupper som är viktiga för infrastrukturen i kulturlivet. Krisstödet utformades brett, så att så många verksamheter och grupper som möjligt inom kulturbranschen skulle kunna söka stöd.

I grunden är det naturligtvis välkommet med ekonomiskt stöd till företag under en pandemi som omöjliggör deras verksamheter. Att annars livskraftiga företag försvinner på grund av tillfälliga hinder att bedriva verksamheten vore skadligt för hela samhällsekonomin. Vår uppfattning från våra många kontakter med myndighetsföreträdare och politiker är också att samtliga haft ett gott uppsåt och arbetat hårt för att göra sitt bästa i en svår situation. Därmed inte sagt att de inte finns utrymme för reflektion och förbättring. Ett förbättringsområde rör Kulturrådet, som haft uppdrag att fördela nyss nämnda krisstöd.

Vi menar att det finns två huvudsakliga invändningar mot Kulturrådets hittillsvarande arbete. Kulturrådet hade inte kapacitet att lämna stödsökande företag rätt information, vilket lett till att företag hamnat i kläm mellan stödsystemen. Dessutom är Kulturrådet normala process för att lämna ekonomiskt stöd oförutsebart och passar dåligt för större stödinsatser, såsom krisstödet. Låt oss utveckla dessa två invändningar närmare.

Sedan mars 2020 har det gått att ansöka om omställningsstöd hos Skatteverket. Stödet har lämnat under flera olika perioder, mars – april 2020, maj och juni – juli 2020, juni – juli 2020 för särskilt drabbade företag och augusti 2020 – april 2021. Stödet ser inte likadant ut under de olika perioderna utan har ändrats och anpassats. En sådan anpassning gjordes, för perioden augusti 2020 – april 2021, till de regler om statsstöd som finns inom EU. Bland annat innebar ändringen att de fasta kostnaderna skulle minskas med det täckningsbidrag som företaget fått från sin försäljning under stödperioden.

Vad som också anpassades, men i höstas gick obemärkt förbi och uppmärksammades först under vårvintern 2021, var att de företag som fått krisstöd från Kulturrådet som till någon del avsåg fasta kostnader, riskerade att helt nekas omställningsstöd. Under juni – juli 2020 räknades krisstödet av från omställningsstödet, men så skulle inte ske längre. Den som fått krisstöd kunde i stället helt bli utan omställningsstöd, oavsett hur mycket krisstöd som lämnats. Detta är förstås en väsentlig förändring och att Kulturrådet inte varit tydliga med

detta redan vid införandet antar vi beror på att Kulturrådet inte har uppmärksammat förändringen i tid.

Skatteverket har nu inlett ärenden om återkrav av omställningsstödet, eftersom flera företag fått krisstöd från Kulturrådet som avser att täcka fasta kostnader. Någon annan väg än att återkräva omställningsstöd verkar inte Skatteverket se, vilket antagligen är riktigt, givet regelverket som gäller. Frågan har därför en politisk dimension, eftersom den kräver regeländringar för att hjälpa företag som drabbats av återkrav på grund av att de inte fick rätt information. Kulturrådets tillkortakommande i informationshänseende kan inte få inte drabba enskilda företag.

Vår tolkning av underlåtenheten att lämna tydlig information om denna väsentliga fråga är att Kulturrådet inte van vid att hantera denna typ av uppdrag och att framtida, dylika uppdrag därför inte bör ges till Kulturrådet. Olika former av ekonomiskt stöd till företag, där flera olika regelverk påverkar varandra och det är centralt att på kort tid kunna överblicka och ge tydlig och säker information, bör i stället hanteras av myndigheter som har en större vana att arbeta med frågor om företagande. Kulturrådets normala verksamhet, att följa utvecklingen inom kulturområdet och ge underlag för den statliga kulturpolitiken, är ett helt annat uppdrag som inte automatiskt kvalificerar Kulturrådet för den här typen av frågor. För företagande och stöd till företagande finns flertalet andra myndigheter med större erfarenhet och bättre förutsättningar att göra ett bra arbete.

När det gäller oförutsebarheten i Kulturrådets process handlar den om på vilket underlag staten ska lämna stöd till företag i kriser. Den 2 mars 2021 publicerade Kulturrådet på sin webbsida en rapport, Krisstöd till kulturen 2020 – behov och utfall. Som avslutande reflektion i rapporten anges att Kulturrådet anser sig ha handlagt och tillämpat krisstöden på ett flexibelt sätt. Så kanske man kan uttrycka saken, om man med flexibelt menar att krisstöden tillämpats på ett sätt som ingen stödsökande på förhand kunnat förstå. I stort sett alla företagare som vi har pratat med, både bland dem som fått stöd och bland dem som inte fått stöd, har uppfattningen att tilldelningen är slumpartad. Det går inte att förutse om man alls får stöd, eller om stödet man får är 3 000 kronor eller 3 miljoner kronor.

En anledning till detta är att Kulturrådet, enligt sina instruktioner, prioriterar ansökningar som sammantaget bedöms bidra till att främja ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela landet. I denna korta beskrivning finns inte mindre än fyra subjektiva delar: sammantaget bedömts, främja, brett kulturutbud och hög kvalitet. Vad avses med att främja? Hur ser ett brett kulturutbud ut, i förhållande till ett normalt kulturutbud? Vad anses som hög kvalitet, jämfört med kvalitet av normalgraden?

Det är naturligtvis bra att företag får stöd för att överleva en akut kris. Vad vi vänder oss emot är att krisstödet prioriteras på ett sätt som inte blir objektivt. Att i en kris bedöma (teknik)företags ansökningar utifrån kulturpolitiska målsättningar leder till en minskad förutsebarhet och i förlängningen även en minskad rättssäkerhet. Stöden kunde lika gärna ha lämnats utan att ställa krav på hur väl ansökningarna korrelerar med kulturpolitiska mål. Omställningsstödet baserades till exempel på rena ekonomiska omständigheter, inte på i vilken grad företaget som ansökte bedrev sin verksamhet i linje med exempelvis regeringens miljömål.

Inför framtida arbete med att stödja företag inom kulturområdet i kriser önskar vi att ett sådant stöd lämnas av en myndighet med bättre förutsättningar att lämna rättvisande och begriplig information och att stöden lämnas på objektiva och på förhand kända grunder.